

tur inter se et impediunt se. vel per stulticiam vel per ignauiam. ne communi consensu/ fiat ambulatio in domo domini. dum alij fauent abusibus alij tollere volunt. Veritas est quod omnis via fauorabilis et humilis tentanda est cum summo pontifice/ dum male informatus/ fert per se vel suos/ iniustas sententias/ quod desistat et reformet. Sed si nihil profert humilis sedulitas/ arripienda est viril et animosa libertas. // *Finit.*

Item ab eodem de cordis induratione

Quid durum male habebit in nouissimo. Durities ista/ quod modo causetur. et quid est illud apostoli/ deus cuius vult miseret/ et quem vult indurat/ non est mediocris questio. Siquidem deus neminem deserit nisi prius deseratur per auersionem ab eo per peccatum. Sed desentione facta/ cadit homo in profundum et contemnit. Contemnenti vero/ deus non dat gratiam sed resistit. ac postea non emollitur cor/ nec liquefit ad gratie susceptionem. Tandem pena damnationis infligitur. et obduratio confirmatur. Causa igitur obdurationis est voluntas auertens. et hec inicit. Voluntatis resistens. et hec continuat culpa premerens et hec confirmat. Deus gratiam non datur. et hec non liberat. Deus iuste puniens. et hec ordinat. // *Finit.*

Opusculum de indulgentiis eiusdem cancellarij

Quicquid alligaueritis super terram/ erunt ligata et in celis. Et quecumque solueritis super terram/ erunt soluta et in celis. Mat. xviii. Collata est autem potestas hec hic promissa/ dum post resurrectionem Christus apprensus discipulis suis insufflauit in eos et dixit. Accipite spiritum sanctum/ quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. Joh. xx. Specialiter autem et excellenti data est ista potestas clauium ecclesie/ promissa prius Petro ibi Tibi dabo claves regni celorum. Mat. xvi. Dum post resurrectionem ter interrogatus de dilectione/ dixit Christus sibi ter respondenti quod eum diligeret. pasce agnos meos. pasce oues meas. Fundauerat autem Christus potestatem alligandi

di iuridice per excoicationem dum dixerat. quod si ecclesiam non audierit. etc. Fundat denique super premissis/ potestas omnis/ indulgentias conferendi. Super quibus quod varij varie tradiderunt. Placuit sequentes annotare pauculas consideraciones. **P**rima consideratio. **P**otestas clauium ecclesie/ iudicialis et forinseca/ non extendit se simpliciter et directe/ ad remissionem culpe. Ratio quod requirit sacramentalis confessio et absolutio quod non fit in publico et iudiciali foro. **S**ecunda. **P**otestas clauium iudicialis et publica/ non extendit se principaliter et directe ad diminutionem pene/ nisi illi quod infligit aut infligere potuit/ cuiusmodi sunt pene excoicationum. et quarumcumque irregularitatum. inhabilitationum circa legitimos actus ecclesiasticos aut civiles. Ratio quod ad partem que excipit et affirmat. quia cuius est condere huius est destruere vel interpretari. Sed negatiua patet per idem argumentum a contrario sensu deductum. **T**ertia.

Potestas clauium ecclesie super indulgentiis concedendis/ modis quibus consuevit vti ecclesie vel ecclesie plati/ a summo usque deo/ sum/ per quotatorem dieum et annum/ presuppone necessario remissionem vel indulgentiam in foro secreto conscientie seu confessionis sacramentalis. de facto vel in voto seu proposito. et sepius in facto. iuxta tenorem bullarum quibus inserit hec clausula. vere penitentibus et confessis. nisi collator indulgentiarum/ intendat satis esse quod homo sit in caritate contritus/ scilicet cum proposito tpe et loco confessionem facere actualem. Esset autem ista fauorabilior interpretatio sine confessione quod libet. **Q**uarta. **P**otestas clauium ecclesie/ sacramentalis et in foro conscientie/ eminentior est vtilior et eligibilior in collatione indulgentiarum quam potestas sola iudicialis. Ratio patet ex precedentibus. quoniam sine confessione sacramentali de facto vel in voto seu proposito/ nulli dies indulgentiarum vel a pena vel a culpa fortuitur effectum.

Quinta. **S**olus papa supremus Christus cum patre et spiritu sancto/ potest dare plenam auctoritatem indulgentiam omnimodam a pena et culpa. quam dum confert/ dat innumerabiles et infinitos indulgentiarum dies. Ratio quia vel absoluit et quitat totam penam debitam peccato mortali. siue sit originale sine actuale. Et hec quidem est infinita extensiuè atque duratiue. Aut si

De indulgentiis

mutat christus penam illam debitam mortali eternam / in temporalē / patet adhuc quod huiusmodi remissio se extendit ad infinitos dies indulgentiarum / si tales dicere possumus dies infinitos vel eternos. Juxta illud Dies eternos in mentē habui.

Sexta Solus papa christus / gratis et absque merito alio quam suo / facit huiusmodi commutationem pene perpetue in penam temporalem vel in plenam absolutiōnem. Ratio quia si talis remissio fieret ex merito illius cui remittit / ipsa non esset iam pure gratuita. sed quodammodo debita vel ex opibus vendita. nos autem hoc intelligimus de merito condigni.

Septima Solus papa christus / in iustificatiōne impij prius natura infundit gratiam quam remittat culpam. Prius insuper dimittit reatum penę eterne per infusionem huiusmodi gratię / quam homo mereat a peccato resurgere / vel ab hoc reatu liber esse. Quod circa nō satis aduertebant qui dicebant primū actum contritiōnis post peccatū / esse plus incōpabiliter meritorij / quam aliquę posterioris elicitū. Fundantes se in hoc quod contritiō merebat liberatiōnem a pena eterna. et consecutiōnem vite eterne. nō ita consequentes merebant huiusmodi remissionē. quia iam facta erat.

Octava Solus papa christus potest illam tot dieꝝ et annorum millē miliū indulgentiā cōcedere / quę lis posita reperitur in diuersis concessionibus summorum pontificū vel aliorum / sub varijs temporibus locis et causis. Et forte talis enormitas concessionis ab aliquibus questuosis aut aliter male motis / cōficta est.

Nonā Indulgentiarū concessiō rationalis / presupponit in cōferente auctoritatē a christo fundatā. et in euangelio vel ex ipso explicatā. Presupponit idoneitatem et adimplētōem conditionis appositę in indulgentiis. ut quod sit verus contritus et confessus. et faciat hec aut ista etc. Presupponit tertio causam concessionis seu distributionis huiusmodi indulgentiarum legitimā. clauē scilicet ecclesię nō errantē. neque christo reprobantē. vbi nō certa et euidēs noticia requiritur. sed estimatio bone fidei et probabilis cōiectura. quę admodū in distributione thesauri materialis. de fisco regio vel ecclesiastico / papa vel rex vel alius distributor attenderet.

Decima Indulgentiarum concessiō per tot milia

nedum dierū sed et annorū / videtur difficulter saluabilis post remissionem eterne pene et commutationem in temporalem. Constat enim quod nec homo singularis in hac vita potest aut debet ad tot annos obligari penitentiam agere. cum non victurus sit per millesimā partem tot annorū. et nemo ad impossibile obligatur. Constat per terea quod dum mūdus finem habebit / cessabit purgatorij. et ex consequenti dies penarum suarum.

Undecima Indulgentiarum concessiō non extendit se ad penas et corruptiōne nature contractas per peccatū originale. Certum est enim quod papa non absoluit a siti. a fame. ab infirmitatibus. et a morte. Extendit igitur se huiusmodi absolutio ad penas supradictas et infligendas / iusto penitentialis satisfactiōnis iudicio pro peccatis actualibus / vel hic vel in purgatorio. quoniam in inferno nulla est redemptio.

Utrum vero clauē ecclesię / se possint extendere nō solum super terrā sed sub terra in purgatorio / maxime quo ad remissionem pene aut venialis culpe aut excommunicatiōnis prius late dum viueret reus nunc existēs in purgatorio / sunt opiniōnes ad vtramque partem probabiles. Et fauorabile est dicere quod sic. saltem per indirectum. propter communionē in charitate.

Sed neque debet aliquis sic inniti indulgentiis concessis in toto vel in parte a pena et a culpa quin studiosius sit satisfacere per se et alios hic in vita.

Duodecima Indulgentiarum concessiō / non est pependenda seu cōtēnenda. sed amplectenda deuote in fide spē et charitate domini nostri Jesu christi qui potestatem talem clauium ecclesiasticarum dedit hominibus. Constat enim quod fructuosior est et acceptabilior deo et hominibus operatiō. talibus innitens indulgentiis / quam altera. et hoc ceteris paribus / non innitēs.

Consilium est igitur solum et sanum quod absque curiosa discussione de precisa vel euidenti et certa quantificatione seu mensuratōe huiusmodi indulgentiarum studeat homo pius / tales acquirere secundum qualitatem sue vocatiōnis. Pondus autem valoris illi relinquere / qui omnia facit et fecit / in numero. pondere et mensura.

Postremo cōcedentes indulgentias / taliter / et in intentōe et in verbis vel in scriptis

suas concessiones moderentur. vt nec di-
 uine iusticie cum misericordia derogetur
 nec scandalū maxime pusilloꝝ prebeatur
 vel ne facilis concessio maioris indulgē-
 tie pro minimis vel exiguis causis/ pari-
 at in arduis et legitimis pro ecclesia vel
 republica negotijs detrimentū. **D**eci-
 ma tertia. **S**i quis petit pro se et pseuer-
 ranter et pie. hoc est ad salutem et ex cari-
 tate efficacis eius oratio. Patet hoc ex re-
 gula magistrali que fundatur super hoc
 verbo christi Si quid petieritis patrem
 in nomine meo dabit vobis. **D**ecima
 quarta. **S**i quis petit indulgentiam
 peccatorum fieri sibi in hac vita potius
 q̄ in purgatorio/rite petit et pie. quoni-
 am pena purgatorij longe grauior est et
 minus habens/ immo nihil habens de-
 merito. Deducit ad hoc/peitio psal. no-
 tans de triplici foro iudiciali seu puniti-
 uo. Domine ne in furore tuo arguas me.
 quo ad infernū vbi regnat horrenda et q̄
 dāmodo furiosa iusticia propter effectū/
 non ob iudicantis affectum. Neq̄ in ira
 tua corripas me. quo ad purgatorij vbi
 sedet iusticia quodāmodo rigorosa et ira-
 ta. Miserere mei domine quoniā infirm⁹
 sum. quo ad p̄ntem vitam vbi sceptrum
 tenet et thronum gratie dulcis misericor-
 dia. **D**ecima quinta. **S**i quis
 petit indulgentiam peccatorū suorum fi-
 eri in hac vita ex caritate et pseueranter/
 obtinebit vtq̄ et moriens statim enola-
 bit ad celum. Sequitur ex precedētibus
 quia vel per martiriū vel alijs modis deo
 cognitis/purgabitur in hac vita et longe
 mitius q̄ in altera puniretur. simul et pre-
 mium essentielle/pe- patientiā merebitur
 augmentari. **D**ecima sexta. **S**i q̄s
 petit dilatiōem satisfactiois sue fieri non
 in hac vita sed in purgatorio/poteit hoc
 contingere culpabiliter propter debilita-
 tem fidei de penis purgatorij. aut quia ni-
 mis amat delicias et honores vite presen-
 tis. vel asperitates exhorret. Si vero ve-
 niat bec petitio/ex consideratiōe fragili-
 tatis proprie/ et debilitate sue patientie
 in aduersis/ ne succumbat et peccet. tolera-
 bilis videtur esse timor iste licet imperfe-
 ctus sit et non omnino excusabilis qz quo-
 dammodo diffidit de deo q̄ nō tolerabi-
 liter secum ageret neq̄ q̄ daret debitā pa-
 tientia. **C**olligitur autem ex hac consi-

deratione quadruplici/ ratio moralis et
 theologica. Cur viri sanctissimi/ tot fla-
 gellis atteruntur in hac vita. quia confidē-
 tes in dei misericordia/ q̄ faciet eis cum
 temptatiōe prouentū/ petūt hic puniri
 et non in finem peccata scilz etiam venia-
 lia differri purganda. quorū deus petitiō-
 nem exaudiens/ cōmutat sententiā et pe-
 nam purgatorij in penā temporalis hu-
 ius exilij/ et in augmentū essentialis pre-
 mij scilz cum acceleratiōe paradisi. Hinc
 est illud Augustini. Hic re. hic seca vt in
 eternū parcas. Notetur de mauricio im-
 peratore. qui elegit hic puniri et prodito-
 rie occisus est. Sic aliqui iusti/ viuuntq̄
 moriūtur ignominiose quo ad mūdum.
 sed mors iusti subita/ quam precessit bo-
 na vita. non minuit merita si moriat ita.
 Propterea nil temere iudicandū. Certis-
 simum signum indulgentie salutaris est/
 bona facere et mala pati. Lugduni anno
 1427. Sexta die octobris.

Subduntur alie

consideraciones eiusdem pro amplifica-
 tione materie super indulgentia peccato-
 rum.

Consideratio prima
 Eligibilis est orare pro viuīs
 q̄ pro mortuis. vt liberentur a
 culpa et perseuerent in gratia.
 Accipitur autem oratio nomi-
 ne generali/ pro omni adiutorio spiritua-
 li quale intelligit fieri tribus modis. Per
 amicabilem intercessionem. per meritori-
 am actiōnem. per recōpensatoriā satisfac-
 tionem. Patet igitur consideratio quia
 mortui sunt extra terminū vite. qui si sint
 in purgatorio vel in celo/ non indigent li-
 berari a culpa/ maxime a culpa mortali et
 sunt in gratia confirmati. damnatis vero
 non prodesse. **C**onsideratio secūda
 Eligibilis est orare pro mortuis exi-
 stētibus in purgatorio vt liberentur a pe-
 na/ q̄ pro viuīs. Ratio est. quia plus in-
 digent. quia minus se iuuare possunt. Re-
 compensabunt preterea cum eis bene fue-
 rit in gloria quando habebunt vocem in
 celo. Deniq̄ non potest pro ipsis esse ta-
 lis oratio frustra cum sint in gratia. cum
 preterea fiat ex sua iussione vel ordinatiō-
 ne principali. Multi rursus ita fieri me-
 ruerūt dū erant in via. bona sua largiēdo

De indulgentiis

Et ita de pluribus causis seu motibus Porro amicabile intercessio: spectat maxime ad sanctos in gloria qui sunt extra statum merendi et satisfaciendi. Sed meritoria actio pertinet ad solos viatores. Recompensatio similiter satisfactoria spectat ad eos tam pro vivis quam pro mortuis qui participes esse possunt. Expedi demum: ut omnis oratio nostra ecclesie communioni se coniungat. **Tertia consideratio.** Eligibilis est homini viatori procurare sibi iuvenem spirituale in vita sua ut liberetur a culpa et pena: quam expectare per fundationes aut alia pia testamentorum legata post mortem quae talia sibi fiant. Sequitur ex consideratione predicta, quia post mortem ista non perderunt sibi ad melius nisi quam liberetur a pena si sit in purgatorio. Hunc autem dum vivit sibi prodesse possunt ad liberationem culpe et inveniendam gratiam, necnon ut in gratia finaliter perseveret. Rursus ex alio quia liberalius et difficilins est dare in vita quam relinquere post mortem distribuendum. **Quarta consideratio.** Eligibilis est ceteris paribus agere opus satisfactorium ex charitate pro vivis aut mortuis: quam opus solum meritorie actionis aut amicabile intercessionis. Patet quia satisfactio includit tria simul et non e contra. Juncto quod opus meritorium simul et satisfactorium: non minus meretur de premio essentiali vel augmento gratiae ex hoc quod est satisfactorium pro certa liberatione a pena: quam si non esset alicuius pene deletivum, alioquin non expediret satisfactio si in diminutionem gloriae (que incomparabilis melior est quam a pena liberatio) verteretur. Additum est ceteris paribus, quoniam opus meritorium non penale et per consequens non satisfactorium, ut sic posset fieri cum maiori caritate circumstantiis alijs meliorantibus actionem: quam liberatio a pena non equaleret augmento gratiae in presenti vel glorie in futuro. **Transferentibus considerationes ad omnem genus suffragiorum etiam illorum que habent efficaciam ex vi operis operati: ut in sacramento missae.** **Concludit insuper ex permissis quod non semper eligibilis est adquirendae indulgentias per liberationem a pena vel satisfactioem: quam alijs operibus vacare: dum presentia fieri cum maiori caritate. Et ita dicere de operibus vite active, ut de ieiunijs aut alijs afflictionibus penaliibus: et tamen satisfactorijs.** Patet iterum fatuitas illorum: qui so-

lo intuitu laute sustentationis habende: se onerant operibus satisfactorijs per alienis. Secus si ex magna et sola charitate pro mortuis hoc faciunt. Et dum sentiunt se vtilius et accommodatius iuxta vocationem suam occupari circa talia opera quam circa puras et altas meditationes et excessus mentales: qui paucorum sunt valde. Aut subinde quia sunt obligati propter receptionem sustentationis corporalis per fundatores vel alios: taliter exerceri. **Collige ergo quod indulgentie peccatorum: proveniunt multis modis.** Primo est satisfactio propria voluntarie facta. Secundo est satisfactio propria in confessione suscepta. Tertio satisfactio per alium per se persoluta in corpore vel in domo presertim cum autoritate comutantis. Quarto per indulgentias ecclesie seu prelatorum. Quinto per communicationem suffragiorum communium sicut in monasterijs et ecclesijs. Sexto per patientiam in adversis cum obsecratione quae in partem sue purificationis convertantur, nam dominus in tribulatione peccata dimittit. Septimo per omne opus ex caritate factum: quavis spectet ad contemplationem, si iungatur intentio vel oratio: quae valeat ad indulgentiam peccatorum. Sic enim dictum est de maria magdalena quia dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum. Et ad servum. Omne debitum dimisi tibi quia rogasti me. Valet octavo vehementer omne opus misericorditer premis impensum secundum opera misericordie: tam spiritualia quam corporalia: quorum quilibet est septenarium rediguntur. Sic enim dictum est datez dabitur vobis: dimittite et dimittetur vobis. Postremo pietas gratuita dei: scilicet: unquam suorum prevenit et confert sepe indulgentiam quale nullis precedentibus meritis haberemur imitando eis: hoc semper supposito quod summus papa dominus noster Jesus christus has indulgentias certificabit et confirmabit. Qui nos semper dirigat et conservet in operibus mandatorum suorum. Qui cum deo patet.

Explicit opusculum de materia indulgentiarum.